

Dr. Öğr. Üyesi

İsmail SÖYLEMEZ

İnönü Üniversitesi, Yabancı Diller
Yüksekokulu, Farsça Birimi, Malatya,
Türkiye ismail.soylemez@inonu.edu.trORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7000-3686>

Başvuruda bulundu. Applied

Kabul edildi. Accepted

Eser Geçmişi / Article Past: 19/11/2021 28/12/2021

Araştırma Makalesi

DOI: <http://dx.doi.org/10.21551/jhf.1026179>

Research Paper

Orjinal Makale / Original Paper

Qeyser Eminpur'un Edebî Kişiliği, Eserleri ve *Bi Bal Periden* Adlı Eserinde İnsan ve Kitap

Qeyser Eminpur's Literary Identity, Works and Man and Book in the Work of Bi Bal Periden

Öz

Qeyser Eminpur, İran'ın 1979 sonrası çağdaş şairlerinden olup aynı zamanda akademisyen ve yazardır. Eminpur, 1388 yılında İran'ın Arabistanı olarak bilinen Xuzêstan iline bağlı Gotvend'de doğmuştur ve 1387/2007 yılında vefat etmiştir. İlk öğrenimini köyünde tamamlayan Eminpur, lise öğrenimi Dêzful'da tamamlamıştır. Tahran üniversitesinde Fars Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmuştur. Tahran üniversitesinde yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamlamış ve aynı üniversitede uzun yıllar öğretim üyeliği yapmıştır. Anadili Lorca olan Eminpur, Lorca şiirler kaleme almasına rağmen asıl yazı faaliyetini Farsça ile icra etmiştir ve gerek akademik gerekse edebî eserlerini Farsça kaleme almıştır. Şairin çok az sayıda Lorca şiirinin olduğu söylenmektedir. Dergi editörlüğü, akademisyenlik, edebî araştırmalar ve şairlik gibi edebiyatın hemen her alanında emek harcamıştır. Eminpur, kaleme aldığı çocuk şiirleri ve şiire yaklaşan düzyazı metinleriyle dikkat çekmiştir. Eminpur'un 18'i şiir, 2'si düzyazı olmak üzere toplam 20 edebî eseri bulunmaktadır. Şair ayrıca çok sayıda edebî inceleme ve akademik çalışma da kaleme almıştır. Bu çalışmalar arasından en öne çıkan çalışma ise aynı zamanda doktora tezi olan ve daha sonra kitap olarak yayımlanan *Sonnet ve Nowaveri Der Şê'rê Moasêr/Modern Şiirde Gelenek ve Yenilik* başlıklı çalışmadır. Öte yandan Eminpur'un *Şê'r o Kudeki/Şiir ve Çocuk* kitabı da İran çocuk edebiyatında öncü metinlerden birisi olarak değerlendirilmektedir.

Bu düzyazı metinlerinden *Bi Bal Periden* isimli eseri metin gücü itibariyle dikkate değer bir eserdir. Basıldığı dönemden itibaren yoğun bir okuyucu ilgisiyle karşılaşan eser kısa sürede onlarca baskı yapmış ve çok satan kitaplar listesinde yerini almıştır. *Bi Bal Periden* isimli eseri yoğun bir sosyal eleştiri içeren kitaptır. Şair burada sosyal adaletsizliğe itiraz ederek kaleme aldığı *Adil Paylaşım* başlıklı şiiriyle adalet vurgusu yapar. Şairin üslubuna örnek olması açısından *Kitaplar İnsan Gibidir* ve *İnsanlar Kitap Gibidir* başlıklı iki metin çeviri ve değerlendirmeleriyle birlikte bu çalışmanın

ATIF: SÖYLEMEZ İsmail, "Qeyser Eminpur'un Edebî Kişiliği, Eserleri ve Bi Bal Periden Adlı Eserinde İnsan ve Kitap", *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 7/4 (Aralık 2021), s. (727-740)

CITE: SÖYLEMEZ İsmail,, "The Basic Elements of the Army in the Steppe Turkish Tribes", *Journal of History and Future*, 7/4 (December 2021), pp. (727-740)

sonuna eklenmiştir. Bu iki örnek metinden de görüleceği üzere Qeyser Eminpur toplumu sert bir şekilde eleştirmekte ve sosyal duruma dair memnuniyetsizliğini dile getirmektedir. Bu çalışmada 1979 sonrası modern İran edebiyatının özellikle önemli bir ismi olan Qeyser Eminpur'un ve eserlerinin genel olarak tanıtılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Qeyser Eminpur, Farsça Şiir, Modern İran Edebiyatı

Abstract

Qeyser Eminpur is one of Iran's post-1979 contemporary poets, who is also an academic and writer. Eminpur was born in 1388 in Gotvend of Xuzêstan province, known as Arabia of Iran, and died in 1387/2007. Having completed his primary education in his village, Eminpur completed his high school education in Dêzful. He graduated from Tehran University, Department of Persian Language and Literature. He completed his master's and doctorate studies at Tehran University and worked as a lecturer at the same university for many years. Eminpur, whose mother tongue is Lorcan, although he wrote poems in Lorcan, carried out his main writing activity in Persian and wrote both his academic and literary works in Persian. It is said that the poet has very few Lorca poems. He has worked in almost every field of literature such as journal editorship, academics, literary research and poetry. Eminpur drew attention with his children's poems and prose texts approaching poetry. Eminpur has a total of 20 literary works, 18 of which are poetry and 2 are prose. The poet also wrote many literary studies and academic studies. The most prominent work among these studies is Sonnet and Nowaveri Der Şêrê Moasêr/Tradition and Innovation in Modern Poetry, which is also a doctoral thesis and was later published as a book. On the other hand, Eminpur's book Şêr o Kudeki/Poetry and Child is considered as one of the leading texts in Iranian children's literature.

One of these prose texts, Bi Bal Periden is a remarkable work in terms of text power. The work, which has met with intense readership since the time it was published, made dozens of editions in a short time and took its place in the list of best-selling books. Bi Bal Periden is a book containing intense social criticism. Here, the poet emphasizes justice with his poem entitled Fair Sharing, which he wrote by objecting to social injustice. In order to serve as an example for the poet's style, two texts titled "Books Are Like Humans" and "People Are Like Books" have been added to the end of this study with their translations and evaluations. As can be seen from these two sample texts, Qeyser Eminpur harshly criticizes the society and expresses his dissatisfaction with the social situation. In this study, it is aimed to introduce Qeyser Eminpur, who is a particularly important name in modern Iranian literature after 1979, and his works in general.

Keywords: Qeyser Eminpur, Persian Poetry, Modern Iranian Literature

Giriş

Çağdaş İran edebiyatının önemli isimlerinden birisi olan Qeyser Eminpur, özellikle 1357 sonrasında ön plana çıkan isimlerden birisidir. Modern dönem şairleri arasında 57 sonrasında sistemle barışık bir görüntü çizen ve bu doğrultuda eser veren ender şairlerden biri olması Eminpur'un dikkat çeken bir özelliğidir. Eserlerinde toplum, irfan/tasavvuf ve aşk dikkat çeken konulardandır. Bu yönüyle sosyal içerikli şiirler kaleme aldığı söylenen Qeyser, İran-İrak savaş dönemini ve ortamını da şiirine taşımıştır. Eminpur'un *Şê'ri Berayê Ceng* başlıklı şiiri *kutsal savunma* dönemini anlatan şiirlerinden biridir.¹ Şairin bu dönem şiirlerinde edebî estetikten ziyade mesaj kaygısı dikkat çekmektedir. Eminpur'un bu dönemde kaleme aldığı şiirlerde dönemin ruhuna uygun olarak motivasyon sağlayıcı içerikleri önceliği görülmektedir.²

1979 sonrası çağdaş İran şairleri arasından en fazla öne çıkan isimlerden biri olan Qeyser Eminpur, özellikle şairliğinin ilk döneminde toplumsal konuları dile getirmiş, dinî değerleri, devrim fikrine bağlılığı, İran-İrak savaşında hayatını kaybedenlerin ve daha başka mistik duyguların şiir yoluyla ifadesinde en fazla öne çıkan isimlerin başında gelir. Barış, özgürlük, cihat, zulme ve fesada karşı mücadele şiirlerinin başlıca konuları arasında yer almaktadır.³

Başlangıçta yeni rejimin yanında durduğunu şiirlerinde dahi saklamayan ve ölümünün ardından İran liderinin taziye mesajı yayımladığı ender şairlerden birisi olan Eminpur'un son dönem şiirlerinde rejimle arasına mesafe koyup koymadığı bazı eleştirmenler tarafından tartışılmıştır. Eminpur'un isminin Tahran'a bir meydana verilmesi ve daha sonra bu kararın geri alınarak ismini taşıyan tabelanın sökülmesi bu bağlamda tartışılmıştır. Bu anlamda ön plana çıkan ve henüz savaş döneminde kaleme aldığı birkaç dizesi şu şekildedir:

شهیدی که بر خاک می خفت
سرانگشت در خون خود می زد و می نوشت
به امید پیروزی واقعی
نه در جنگ
که بر جنگ
toprakta uyuyan şehit
parmağını kanına batırarak şöyle yazıyordu
gerçek zafer umuduyla
savaşta değil

- 1 Aygar Bacanlı, Sevda, Defâ'i Mukaddes Şairi Kayser-i Eminpûr'dan Savaş İçin Bir Şiir, *SEFAD*, (39), 2018, s. 217; Balcı, Musa, "Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr'un Savaş Temalı Şiirleri", *Savaş ve Kültür Sempozyumu*, Amasya 2017, s. 131.
- 2 Ebulqasêmi, Meryem, Eleviyepur, Şehla, "Berresiyê Cêlvêhayê Endişê Der Şê'rê Qeyser Eminpur", *Tarixê Edebiyat*, S/63, Danêşgahê Şehid Beheştî, Tehran, 1389, s. 5.
- 3 Balcı, Musa, "Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr'ur Savaş Temalı Şiirleri", *Savaş ve Kültür Sempozyumu*, Amasya 2017, s. 180.

savaşa karşı⁴

Qeyser Eminpur'un alıntılanan bu dizelerinde, dizelerini o dönem rejim yanlısı birer propaganda metnine çevirmiş olan şairlerden oldukça ayrıldığı ve farklı bir noktada durduğu görülmektedir. Ancak genel olarak Eminpur'un kahramanlık, dinî içerikli, siyasi ve sosyal şiirler yazdığı ifade edilmiştir. Rejim yanlılarının Eminpur'u devrimci bir şair olarak kabul ettiği görülmektedir.

1. Qeyser Eminpur'un Hayatı

Qeyser Eminpur, 2 Ordıbehişt 1338'de /23 Nisan 1959'da İran'ın Xuzêstan ilinin Dêzful şehrine bağlı Gotvend'de dünyaya geldi. 1357 yılına kadar memleketinde öğrenimine devam etti. İlk ve orta öğrenimi memleketinde tamamladı. İlk okulu köyü Gotvend'de okuyan Eminpur, lise öğrenimi için il merkezi olan Dêzful'a gitmiş, liseyi orada okumuştur.⁵

1357 yılında Tahran Üniversitesi Veterinerlik fakültesini kazandı. Bir süre bu bölüme devam ettikten sonra fakülteyi terk etti. 1358 yılında Sosyal Bilimler bölümünde okumaya başladı. 1363 yılında tekrar bölüm değiştiren Qeyser Eminpur, bu yıl üniversite sınavına girerek Fars Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı ve bu bölümde öğrenim görmeye başladı.

1987 yılında bu bölümden mezuniyeti sonrasında aynı bölümde yüksek lisansa başlayarak 1990 yılında yüksek lisans öğrenimini tamamladı ve aynı bölümde doktora öğrenimine devam etti.

1376 yılında yılında Prof. Dr. Şefii Kedkeni danışmanlığında hazırladığı “*Sonnet ve Nowaveri Der Şê'rê Moasêr*” başlıklı teziyle doktor unvanını almaya hak kazanarak doktora diplomasını aldı.

Eminpur'un doktora tezi 1383 yılında İntişaratê İlmi ve Ferhengi tarafından kitap olarak yayımlandı.

1367 yılında 29 yaşında El-Zehra üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. Bu tarihten sonra kültürel çalışmalarını da hızlandırdı. *Honer Dergisi* ve *Defterê Şêrê Cevan*'ın sorumluluğunu üstlendi. Bir dönem İran Şairler Derneği başkanlığını yürüttü. 1369 yılında Tahran Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı ve vefatına kadar bu üniversitedeki öğretim üyeliği görevini sürdürdü.

1358 yılında kendisinin de kurucuları arasında yer aldığı İslami Sanat ve Düşünce merkezinde kültürel çalışmalarına başladı. 1366 yılında arkadaşlarıyla beraber *Soruşê Nowcevan* dergisini yayımladı.

İlk şiir kitabını *Der Kuçêyê Aftab* adıyla 1363 yılında yayımladı. Bu kitabı rubailerden ve dubeytilerden oluşmaktaydı. Bu kitabının ardından serbest şiirlerden ve gazellerden oluşan *Tenefosê Sobh* adlı kitabını yayımladı. 1382/2003 yılında Fars Dili Edebiyatı Akademisinin daimî üyeliğine seçildi. 1370'li yıllarda yayımladığı *Ayinêhayê Nagêhan*

4 Eminpur, Qeyser, Terhi Berayê Solh 3, *Desturê Zebanê Êşq*, Morvarid, 1386.

5 Balcı, Musa, “Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr'un Savaş Temalı Şiirleri”, *Savaş ve Kültür Sempozyumu*, Amasya 2017, s. 130.

adlı şiir kitabındaki şiirlerinden bir kısmı sonraları ders kitaplarında da örnek şiirler olarak yer aldı. Bu dönemde bazı şiirleri bestelenerek değişik sanatçılar tarafından seslendirildi.

İran'ın önemli yayınevlerinden biri olan Morvarid yayınları Eminpur'un şiirlerinden bir seçkiyi Şamlu, Foruğ, Nima'nın şiir seçkileriyle birlikte yayımladı. 1381'de Morvarid yayınevi tarafından yayımlanan *Golha Hemê Aftabgerdanend* adlı kitabı da büyük bir ilgi gördü. Eminpur, 1382 yılında *Soruşê Nowcevan*'ın başyazarlığını bıraktı ve akademik çalışmalarına yoğunlaştı.

1378/1998 yılında geçirdiği bir trafik kazasında ağır bir şekilde yaralandı. Nükseden rahatsızlıklarının ardından peş peşe gelen böbrek ve kalp ameliyatları sonrası 1387/30 Ekim 2007'de hayata veda etti.⁶ Cenazesi doğum yeri olan Dêzful'da toprağa verildi. Vefatının ardından Tahran ikinci bölge belediyesi şehrin meydanlardan birine onun adını vermiştir ancak yakın dönemde bu adlandırma iptal edilmiş ve şairin adını taşıyan tabela kaldırılmıştır.⁷

2. Qeyser Eminpur'un Eserleri

2. 1. Eminpur'un Şiirleri

Der Kuçêyê Aftab, Tehran, Soruş, 1363.

Teneffosê Sobh, Tehran, Soruş, 1363.

Zohrê Ruzê Dehom, Tehran, Berg, 1365.

Mêslê Çeşmê, Mêslê Rud, 1367.

Ayinêhayê Nagêhan, Tehran, Ofq, 1372.

Bê Qowlê Perestu, Tehran, Zeman, 1375.

Golha Hemê Aftabgerdanend, Tehran, Morvarid, 1380.

Toplu Şiirleri, Morvarid, 1385.

Desturê Zebanê Êşq, Tehran, Morvarid, 1386.

Herfê Dêlem Ra Bêzenem Ya Nezenem, Encomenê Şaêranê İran, Tehran, 1392.

Yêk Nefer Kê Ta Hemin Do Ruzê Piş, Encomenê Şaêranê İran, 1393.

Êşq Hem Şayed, Tehran, Parsê, 1388.

6 Balcı, Musa, "Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr'ur Savaş Temalı Şiirleri", *Savaş ve Kültür Sempozyumu*, Amasya 2017, s. 130; Kezayi, Hadi, *Zêndeginamêyê Nêvêsendegan ve Şaêran: Ez Rudeki Ta Dowletabadi*, Tehran 1385, s. 514-516; Kırılanc, Hicabi, *Meşrutiyetten Cumhuriyete İran Şiiri*, Hece Yayınları, Ankara, 2014, s. 565, Miraci, Monirulsadat, *Aşnayı Ba Zêndeginamêyê Şoerayê Namiyê İran*, Ferhengê Êmruz Yayınevi, Tehran 1379, s. 462; Eymeni, Xosrow, *Şê'rê Êmruzê İran*, Nima Yayınevi, Tehran 1382, s. 462.

7 Şairin hayatı hakkındaki bilgileri bir üst dipnotta belirtilen kaynaklardan ve ayrıca internetteki çeşitli haber sitelerinden derlenmiştir. Qeyser Eminpur ile ilgili yapılacak basit bir Google taramasında görülebilecek olan şair ile ilgili kaleme alınan hemen hemen her haber, anma yazısı, hatıra yazısında geçen genel bilgiler olduğundan ayrıca tek tek dipnotta belirtilmemiştir.

2. 2. Seçme Şiirleri/Toplu Şiirleri

- Çend Şaxêyê Ehsas, Seçme Şiirler, Esfehan, Besair, 1389.
To Ra Dust Darem, Seçme Şiirler, Tehran, Kelhor, 1389.
Gozinêyê Eş'ar, Tehran, Morvarid, 1378.
Ber Owçê Qollêyê Qaf, Seçme Şiirler, Kaşan, Yar, 1390.
Namê Kuçêkê Êşq, Seçme Şiirler, Kaşan, Şasusa, 1390.
Qezel Bê Rêvayetê Qeyser, Toplu Şiirleri, Elima, 1389.

2. 3. Eminpur'un Düzyazıları

- Tufan Der Perantez, Urumiyê, Berg, 1365.
Bi Bal Periden, Tehran, Ofq, 1370.
Şê'r o Kudeki, Tehran, Morvarid, 1385.
Sonnet ve Nowaveri Der Şê'rê Moasêr, Tehran, 1383.

3. Qeyser Eminpur'un Ödülleri

- 1368: Nima özel ödülü olarak *Morğê Aminê Bolurin* ödülü
1368: *Mahê Telayi* ödülü
1365: *Kanunê Perverişê Fêkriyê Kudekan ve Nocevanan* ödülü
1376: *Kanunê Perverişê Fêkriyê Kudekan ve Nocevanan* ödülü
1386: *Desturê Zebanê Êşq* adlı son şiir kitabıyla yılın kitabı ödülü
1382: Ferhengêstanê Edeb u Zebanê Farsi'nin üyeliğine seçildi.

4. Qeyser Eminpur'un Edebi Kişiliği

Qeyser Eminpur, daha çok çocuk şiirleri yazan bir şair olarak tanınmasına rağmen genel şiirlerinin çocuklar için yazdığı şiirlerden daha çok olduğu görülmektedir. Başlangıçta daha çok klasik nazım şekillerini deneyen Eminpur, sonradan giderek daha çok serbest tarzda şiirler yazdı. Şiir dili halkın günlük konuşma diline çok yakındır. Devrim sonrası şiirin öncü şairlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Özellikle çocuklar için yazdığı şiirleri ile dikkat çekmiştir. Çocuklar için yazdığı şiirleri düzyazıya çok yaklaşmış, bir nevi süslü nesir türü çalışmalarıdır. Eminpur'un şiir çalışmalarının yanı sıra edebiyat eleştirisi ve edebiyat tarihi alanında da dikkate değer kitap ve makaleleri vardır.

Eminpur, dile olan hakimiyeti, orijinal imge buluşları ve nükteli kelime kullanımlarıyla dikkat çekmektedir. Zekâ dolu imge ve kelime kullanımları, ayrıntıları yakalama ve fotoğraflama, kelimelere farklı kullanımlarla yeni anlamlar yüklemeye son derecede

başarıldır. Bu yönüyle Sebkê Hindi şairlerine benzemektedir. Şiir dili oldukça sade ve akıcıdır. Dilin kullanımında estetiğe son derece önem vermektedir. Eminpur, tüketilmiş söze yeni bir ruh ve canlılık kazandırmaya çalışmış, tuzaklara ve tekrarlara düşmeden bu döngüden çıkmayı başarabilmiştir. Şiirlerinde çağdaş dili olabildiğince akıcı bir şekilde kullanmaya çalışır, kinayeleri, terimleri halkın dilindeki kullanımlarıyla şiir diline taşımıştır. Şiirlerinde işlediği tema genellikle halkın ve özellikle de gençlerin günlük yaşantılarından alıntılanmıştır. Bu yönüyle oldukça taze ve canlı konular seçer. Eminpur sıkı bir gözlemci olarak dikkat çeker.

Eminpur, gençlere ulaşabilmenin yollarından birinin de ritmik bir vezin kullanımı ve ahenkli kelime seçimi olduğunu söyler. Şiirlerinde vezin çeşitliliğini sağlamaya çalışmıştır. Eminpur hiçbir zaman vezinsiz şiir yazmadı. Ama vezinsiz şiiri tamamen de hiçbir zaman reddetmedi. Şiirlerinde mesnevi, Nimai formlar, dubeyti, gazel, dörtlük şekillerini kullandı. Zaman zaman çocuklar ve gençler için yazdığı şiirlerle anılan şair günümüzde daha çok genel okur kitlesine yönelik yazdığı şiirlerle hatırlanmaktadır. Adalet arama, mücadele mertlik gibi konular Eminpur'un şiirinde sıklıkla işlenmiştir.⁸ Öte yandan akademi üyeliği ve araştırmacılığı ile de haklı bir üne sahiptir. Eminpur, Farsçanın yanı sıra anadili olan Lorca şiirler de kaleme almıştır.

Qeyser Eminpur'un edebî kişiliği bağlamında ön plana çıkan eserleri şunlardır:

Zohrê Ruzê Dehom, 1364 yılında yazılmış ancak 1373 yılında yayımlanmıştır. Çocuk şiirlerinden oluşan bu kitap Kerbelâ faciasının onuncu gününü anlatmaktadır. Kitap muhatap kitlesi dikkate alınarak sade ve basit bir dille yazılmıştır. Kitapta Kerbelâ faciasının şehitlerinden Hz. Hasan'ın 12 yaşındaki oğlu Kasım'ın kahramanlığı anlatılmaktadır.⁹

Ayinêhayê Nagêhan, şairin 1367-1371 yılları arasında kaleme aldığı şiirlerden oluşmaktadır. Bu kitaptaki şiirlerde hüzn, dert, keder temasının ağırlıklı olarak işlendiği görülmektedir.¹⁰

Bê Qowlê Perestu, çocuklar için kaleme alınmış şiirler içeren bir kitaptır. Kitaptaki şiirler Nimai tarzda kaleme alınmış dörtlüklerden oluşmaktadır. Tema olarak da toplumsal ve ahlaki temalar dikkat çekmektedir. Kitaptaki şiirlerin günümüzde değerler eğitimi şeklinde ifade edilen ahlaki değerlerin edindirilmesi çabasının ve gayretinin bir ürünü olarak kaleme alınmış didaktik şiirler olduğu görülmektedir.¹¹

Golha Heme Aftabgerdanend kitabı Qeyser Eminpur'un 1369-1379 yılları arasında kaleme aldığı şiirlerinden oluşmaktadır. Kitapta gazel, rubai, dubeyti ve kıta tarzında kaleme alınmış 40 şiir yer almaktadır. Şairin bu kitapta oldukça yalın ve akıcı bir dil kullandığı dikkat çekmektedir.¹²

Desturê Zebanê Êşq, Qeyser Eminpur'un son şiir kitabıdır. Bu kitapta Eminpur'un

8 Aygar Bacanlı, Sevdâ, a.g.m., s. 208.

9 Eminpur, Qeyser, *Zohrê Ruzê Dehom*, Tehran, Berg, 1365.

10 Eminpur, Qeyser, *Ayinêhayê Nagêhan*, Tehran, Ofq, 1372.

11 Eminpur, Qeyser, *Bê Qowlê Perestu*, Tehran, Zeman, 1375.

12 Eminpur, Qeyser, *Golha Heme Aftabgerdanend*, Tehran, Morvarid, 1380.

1380-1385 yılları arasında kaleme aldığı 66 şiir bulunmaktadır.¹³

Bu kitabın, Eminpur'un en çok ilgi gören ve okunan kitabı olduğu söylenebilir. Bu kitapta yer alan şiirlerin bir kısmının şairin hastalığı döneminde kaleme alınmış olduğu ilk bakışta dikkat çekmektedir.

Teneffosê Sobh, Eminpur'un 1357-1363 yılları arasında kaleme aldığı şiirleri içermektedir. Kitapta toplamda 79 şiir yer almaktadır. Şairin bu kitabına aldığı şiirlerinde geleneğe yaslanan, çağında yaşayan ve geleceğe bakan bir yaklaşımın olduğu görülmektedir.¹⁴

Der Kuçêyê Aftab, 1357-1362 yılları arasında kaleme alınmış şiirleri içermektedir. Qeyser Eminpur'un yayımlanan ilk şiir kitabıdır. Kitap, gazel, dubeyti ve rubai tarzındaki şiirlerden oluşmaktadır. Dili oldukça güncel ve sade bir dildir.¹⁵

Şê' r u Kudeki, Eminpur'un edebî inceleme çalışmalarından biridir. Bu kitap daha önce çocuk edebiyatı ile ilgili olarak yazılmış ve değişik zamanlarda yayımlanmış makalelerden oluşmaktadır. Kitapta şiir ve çocukluk ilişkisi üzerinde durulmuştur. Kitabın genel okur kitlesinden ziyade uzmanlara hitaben kaleme alındığı görülmektedir.¹⁶

Gozinêyê Eş' ar, Morvarid yayınlarının ısrarıyla şairin kendisi tarafından şiirlerinden yapılmış seçmeyle oluşmuş seçme şiirler kitabıdır. Bu kitabın en önemli özelliği de Eminpur tarafından kaleme alınan bir önsözün olmasıdır. Şairin diğer şiir kitaplarında önsöz yoktur. Kitap seçme şiirlerinden oluşmasına rağmen 16 tane de yeni yazılmış şiir eklenmiştir. Diğer şiirlerin 9 tanesi *Teneffosê Sobh* kitabından alınmış, 14 şiir *Der Kuçêyê Aftab* kitabından alınmıştır. Toplamda 36 şiirden oluşmaktadır.¹⁷

Tufan Der Perantez, şairin 1359-1364 yılları arasında kaleme aldığı metinlerden oluşan bir kitaptır. Kitapta şiirsel düzyazıyla kaleme alınan 10 hikâye yer almaktadır.¹⁸

Qeyser Eminpur'un bu eserinde toplumsal eleştiri içerikli metinler dikkat çekmektedir. Eminpur'un bu kitabında şehitlik, düşmanlar, savaş ve Kerbela gibi hassas konuların üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kitabın isminden hareketle bir yoruma gidildiğinde şairin dikkat çektiği bu sorunların geçici olduğunu düşündüğü sonucuna varılabilir. Kanaatimizce Eminpur, sorunların yol açtığı bu tufanın başı ve sonunun belli olduğunu, geçici olduğunu düşündüğünden dolayı bu tufanın paranteze alındığını vurgulamak istemiştir.

13 Eminpur, Qeyser, *Desturê Zebanê Êşq*, Tehran, Morvarid, 1386.

14 Eminpur, Qeyser, *Teneffosê Sobh*, Tehran, Morvarid, 1363.

15 Eminpur, Qeyser, *Der Kuçêyê Aftab*, Tehran, Morvarid, 1363.

16 Eminpur, Qeyser, *Şê' r u Kudeki*, Tehran, Morvarid, 1385.

17 Eminpur, Qeyser, *Gozinêyê Eş' ar*, Tehran, Morvarid, 1378.

18 Eminpur, Qeyser, *Tufan Der Perantez*, Urumiye, Berg, 1365; Balcı, Musa, "Kayser Eminpûr'un Şairliği ve Şiirleri Üzerine", *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.4, Bayburt 2018, S.8, s. 85-86; Şebêstan, *Moruri Ber Zêndegi ve Asarê Qeyser Eminpur, Der Salruzê Kuçê Cavêdaniyê Şaêr*, www.shabestan.ir (Erişim Tarihi: 13. 10. 2021); Sayê Êqtisadîniya, "Moruri Ber Karnameyê Şê'rê Qeyser Eminpur", *Namêyê Ferhengêstan*, S. 36, 1386, s. 138-149.

5. Qeyser Eminpur'un *Bi Bal Periden* Adlı Kitabı

Bi Bal Periden, Bir düzyazı eseri olan *Bi Bal Periden*, 11 metinden oluşmaktadır. Şairane bir dil ile kaleme alınan bu metinler hiciv ve mizah tarzı metinlerdir. Toplumdaki sosyal tabakalara ve adaletsizliğe yönelik eleştiriler dile getirilmektedir. Kitaptaki metinlerin şiir ve nesir arasında gri bir alanda durduğu ancak ifade tarzı ve şekli itibariyle nesirden ziyade şiire yakın durduğu görülmektedir. Lakin netice itibariyle teknik olarak düzyazı formunda yazılmış metinler olduğu görülmektedir.

Bi Bal Periden kitabında yer alan bölümler şu şekildedir: *Bi Bal Periden/Kanatsız Uçmak*, *Kêtabha Mêsle Ademha Hestend/Kitaplar İnsan Gibidir*, *Ademha Mêsle Kêtabha Hestend: İnsanlar Kitap Gibidir*, *Zêndegi Der Haşiye/Gecekonduda Yaşam*, *Teqsimê Adêlanê/Adil Paylaşım*, *Xoda Der Hemsayegiyê Ma/Komşumuz Olan Allah*, *Mêsle Kuçêhayê Rusta/Köy Sokakları Gibi*, *Mêsle Caddêhayê Şehr/Şehir Caddeleri Gibi*, *Sorudi Berayê Paki/Temizlik İçin Bir Şarkı*, *Piş Ez Aftab/Güneşten Önce*, *Çeraqê Sebz/Yeşil Lamba*.

Bi Bal Periden isimli eseri daha iyi tanıyabilmek için *Kitaplar İnsan Gibidir* ve *İnsanlar Kitap Gibidir* başlıklı iki metin örneğini çevirisiyle birlikte burada görmek faydalı olacaktır. Metinlerin ve çevirisinin incelenmesinden şairin üslubu görülebilecektir. Eminpur'un özellikle bu kitabında son derece çarpıcı bir hiciv üslubu kullandığı görülmektedir.

5.1. Kitaplar İnsan Gibidir

Kitaplar İnsan Gibidir başlıklı metinde kitapları insanlara benzeterek insanları hicveder. Bu metinde insan benzetilen olarak kullanılmakla birlikte aynı zamanda hicvedilendir. Eminpur bu metninde teşhis sanatını son derece güçlü bir şekilde kullanarak kitabı insana benzeterek kişileştirmiştir. Metinde, *giyinmek*, *masal anlatmak*, *tembel olmak*, *uyumak*, *esnemek*, *dereceye girmek*, *ödül almak*, *sınıfta kalmak*, *ikmale kalmak*, *kopya çekmek*, *hırsızlık yapmak*, *saygılı olmak*, *saygısız olmak*, *cimrilik*, *cömertlik*, *yoksulluk*, *dilencilik*, *gevezelik*, *sakinlik*, *hasta olmak*, *ateşi çıkmak*, *sayıklamak*, *tedavi olmak*, *peltek konuşmak*, *mırıldanmak*, *nasihat etmek*, *ikiz*, *dördüz doğmak*, *ölmek*, *yaşamak*, *siyahi*, *sarışın*, *kızıl derili olmak*, *gururlanmak*, *dalga geçmek* gibi insana has özellikler kitaba mal edilmiş ve kitaplar bu özellikler üzerinden insanlara benzetilmiştir.

Metin bir bütün olarak değerlendirildiğinde gündelik bir sosyal hayat fotoğrafı olduğu söylenebilir. Metinde hayatın normal akışı içerisinde göze çarpan temel durumlar üzerinden günlük hayatın ve sosyal yapının bir fotoğrafı sunulmuştur.

کتابها مثل آدمها هستند

بعضی از کتاب ها ساده لباس می پوشند و بعضی لباس های عجیب و غریب و رنگارنگ دارند

بعضی از کتاب ها برای ما قصه می گویند تا بخوابیم و بعضی قصه می گویند تا بیدار شویم

بعضی از کتاب ها تنبل هستند. بعضی از کتاب ها زیاد می خوابند و همیشه خمیازه میکشند

بعضی از کتاب ها شاگرد اول می شوند و جایزه می گیرند. بعضی مردود می شوند و بعضی تجدید

بعضی از کتاب ها تقلب می کنند. بعضی از کتاب ها دزدی می کنند

بعضی از کتاب ها به پدر و مادر خود احترام میگذارند و بعضی حتی اسمی هم از پدر و مادر خود نمی برند.

بعضی از کتاب ها هرچه دارند از دیگران گرفته اند و بعضی از کتاب ها هرچه دارند به دیگران می بخشند.

بعضی از کتاب ها فقیرند و بعضی گدایی می کنند.

بعضی از کتاب ها پر حرفند ولی بعضی حرفی برای گفتن ندارند و بعضی ساکت و آرامند ولی یک عالم حرف گفتنی در دل دارند.

بعضی از کتاب ها بیمارند، بعضی از کتاب ها تب دارند و هذیان می گویند.

بعضی از کتاب ها را باید به بیمارستان برد تا معالجه شوند و بعضی را باید به تیمارستان برد.

بعضی از کتاب ها کودکانه و لوس حرف می زنند و بعضی از کتاب ها فقط غر می زنند و نصیحت می کنند.

بعضی از کتاب ها دو قلو یا چند قلو هستند. بعضی از کتاب ها پیش از تولد می میرند. و بعضی تا ابد زنده هستند.

بعضی از کتاب ها سیاه پوستند ، بعضی سفید پوست و بعضی زرد پوست یا سرخ پوست.

...بعضی از کتاب ها به رنگ پوست خود افتخار می کنند و رنگ دیگران را مسخره می کنند.

19

Kitaplar İnsan Gibidir

Kimi kitaplar sade giyinirler, kimisi tuhaf ve rengarenk.

Kimi kitaplar uyumamız için bize masal anlatır, kimisi de uyanmamız için.

Kimi kitaplar tembeldir. Bazıları da çok uyurlar ve sürekli esneyip dururlar.

Kimi kitaplar okulda birinci olur, ödül alırlar, kimisi sınıfta kalır, kimisi bütünlemeye.

Kimisi kopya çeker, kimisi de hırsızlık yapar.

Kimi kitaplar anne babaya saygılıdır, kimisi anne babanın adını bile anmaz.

Kimi kitapların bütün varlığı başkalarındandır ve kimisi de neyi var neyi yok başkalarına dağıtır.

Kimi kitaplar yoksuldur ve kimisi dilencilik yapar.

Kimi kitaplar gevedir lakin söyleyecek sözü yoktur ve kimisi sessiz sakindir lakin içinde bir dünya dolusu söyleyecek sözü vardır.

Kimi kitaplar hastadır, kimisinin ateşi çıkmıştır, sayıklamaktadır.

Kimi kitapları hastaneye götürmeli, tedaviye, kimisini de akıl hastanesine sevk etmeli.

Kimi kitaplar çocukça ve şımarıkça konuşurlar kimisi de sadece mırıldanır ve nasihat eder.

Kimi kitaplar ikizdir, bazen de dördüz. Kimisi doğum öncesi ölür, kimisi de sonsuza dek yaşar.

Kimi kitaplar siyahidir, kimisi beyaz, kimisi sarışın yahut kızıl derili.

Kimi kitaplar deri rengi ile gururlanırlar ve başkalarıyla da dalga geçerler...

5.2. İnsanlar Kitap Gibidir

Bi Bal Periden kitabının öne çıkan metinlerinden birisi de *İnsanlar Kitap Gibidir* başlıklı metindir. Bu metin de bir önceki metin gibi güçlü bir hiciv barındırmaktadır. Eminpur bu metinde bir önceki metnin aksine bu kez insanları nesneleştirerek kitaba benzetmektedir. Her iki metin mefhumu muhalifinden konuşarak mesaj iletmektedir. Her iki metnin teması neredeyse aynıdır. Özne de olsa nesne de olsa, benzeyen de olsa benzetilen de olsa hicvedilen, eleştirilen yine insandır.

İnsanlar Kitap Gibidir başlıklı metinde insanlar benzetme sanatı marifetiyle nesneleştirilmektedir. Bu metinde insan kitaba has olan *kapaklı olmak, ciltli olmak, ciltsiz olmak, saman kağıdına basılmak, ithal kağıda basılmak, tercüme edilmek, yeniden basılmak, fotokopi edilmek, siyah beyaz veya renkli olmak, başlığı bulunmak, içindekiler kısmı olmak, her hakkı saklı olmak, fiyatı olmak, indirimle satılmak, ciltlenmek, cep boy olmak, senaryo olmak, bulmaca veya zekâ kitabı olmak, genel kültür kitabı olmak, silik yazılı olmak, hatalı basım olmak, okunmak, masal kitabı olmak* gibi özellikler üzerinden kitaba benzetilmektedir.

Bu metin de bir bütün olarak değerlendirildiğinde son derece sert bir hiciv barındırdığı ve dönemin sosyolojik yapısının net bir fotoğrafını sunduğu görülebilmektedir.

Eminpur'un her iki metni birlikte okunduğunda özne-nesne ilişkisinin geçişkenliği bağlamında sanatkar ve eseri arasında tıpkı mekân ve mekân arasındaki kimin kimi dönüştürdüğü konulu tartışmayı andıran girift bir ilişki olduğu da görülmektedir.

آدمها مثل کتابها هستند

بعضی از آدم ها جلد زرکوب دارند

بعضی جلد ضخیم و بعضی جلد نازک

بعضی از آدم ها با کاغذ کاهی چاپ می‌شوند و بعضی با کاغذ خارجی

بعضی از آدم ها ترجمه شده‌اند

بعضی از آدم ها تجدید چاپ می‌شوند و بعضی از آدمها فتوکپی آدمهای دیگرند

بعضی از آدم ها با حروف سیاه چاپ می‌شوند و بعضی از آدمها صفحات رنگی دارند

بعضی از آدم ها تیتیر دارند، فهرست دارند و روی پیشانی بعضی از آدمها نوشته‌اند

حق هرگونه استفاده ممنوع و محفوظ است

بعضی از آدم ها قیمت روی جلد دارند،

بعضی از آدمها با چند درصد تخفیف به فروش می‌رسند و بعضی از آدم ها بعد از فروش پس گرفته

نمی‌شوند

بعضی از آدم ها را باید جلد گرفت،

بعضی از آدمها را می‌شود توی جیب گذاشت
بعضی از آدمها را می‌توان در کیف مدرسه گذاشت
بعضی از آدم ها نمایشنامه‌اند و در چند پرده نوشته می‌شوند
بعضی از آدمها فقط جدول و سرگرمی دارند و بعضی از آدمها معلومات عمومی هستند
بعضی از آدم ها خط خوردگی دارند و بعضی از آدمها غلط چاپی دارند
از روی بعضی از آدمها باید مشق نوشت و از روی بعضی از آدمها باید جریمه نوشت
بعضی از آدم ها را باید چند بار بخوانیم تا معنی آنها را بفهمیم و بعضی از آدمها را باید نخوانده دور انداخت
بعضی از آدم ها مخصوص نوجوانان نوشته می‌شوند و بعضی مخصوص بزرگسالان
بعضی از آدم هایی که مخصوص نوجوانان نوشته می‌شوند خیلی کودکانه و سطحی هستند. این جور آدم های
وقتی با بچه ها حرف می‌زنند، هی دهنشان را غنچه می‌کنند، هی زور می‌زنند و کلامات را کج می‌کنند. آنها به
20. جای این که مثل بچه آدم حرف بزنند، بچگانه حرف می‌زنند و ادای بچه‌ها را در می‌آورند

İnsanlar Kitap Gibidir

Bazı insanlar şömiz kapaklıdır. Kimisi sert ve kalın, kimisi ince kapaklı.

Kimisi gümüş renkli ve ışıltılı, kimisi ise hepten ciltsizdir.

Bazı insanlar saman kağıdına basılırlar, kimisi ithal kâğıda.

Bazı insanlar tercüme edilmiştir.

Bazı insanlar yeniden basılırlar, kimisi de fotokopi veya başkasının kopyasıdır.

Bazı insanlar siyah beyaz basılır ve kimisinin renkli sayfaları olur.

Bazı insanların başlığı vardır. İçindekiler kısmı da vardır ve alnın orta yerinde: her hakkı saklıdır yazısı.

Bazı insanların fiyatı kapakta yazar.

Bazı insanlar bilmem yüzde kaç indirimle satışa sunulur ve kimisi satıldıktan sonra iade kabul edilmez.

Bazı insanların ciltlenmesi gerek, kimisi cep boydur ve cepte saklanabilir cinsten. Bazı insanları okul çantasında koymak mümkün.

Bazı insanlar birkaç perdelik senaryodur. Kimisi sadece bulmaca ve zekâ oyunu içerir ve kimisi yalnızca genel kültürdür.

Kimisinin yazısı siliktir, kimisinin baskı hatası vardır. Bazı insanların çokça yanlışı var kimisi ise hatalı basım!

Bazı insanları karalama kâğıdı olarak kullanılmalı, kimisini ceza makbuzu olarak. Kimisini de hiçbir zaman ne yapacağını bilemezsin.

Bazı insanları anlamak için birkaç kez okumak gerek, kimisini okumadan bir kenara atmalı.

Bazı insanlar çocuklara yönelik yazılmış masal kitabıdır, bazıları da büyüklere özel.

Gençler için yazılmış olan bazı insanlar çok çocukça ve oldukça yüzeyseldir. Bu türden insanlar çocuklarla konuşunca ağızlarını yamultup dururlar, çok zorlama yapar, kelimeleri evirip çevirirler.

Onlar “insan oğlu” gibi konuşacağına, çocukça konuşur, çocukça davranırlar.

Sonuç

Çağdaş İran şiirinin önemli isimlerinden biri olarak değerlendirilen Qeyser Eminpur, özellikle 1357/1979 sonrası şair ve yazarlar arasında yazdıklarıyla ön plana çıkmıştır. İran tarihinin son derece önemli bir döneminde eser veren bir şair olan Eminpur, bu dönemin özelliklerini gerek tema gerekse de konu olarak şiirlerinde işlemiştir.

Eminpur’un şiirinde özellikle incelenen şiirlerin kaleme alındığı dönemde estetik kaygı didaktik kaygının gerisinde kalmaktadır. O, ülkesinin içinde bulunduğu sosyal ortamı, toplumsal durumu ve sorunları samimi bir şekilde kendisine dert edinmiş ve bu sorunlarla mücadele etmek için çalışmalar yapmıştır.

Eminpur’un çocuk şiirine yönelik yaptığı çalışmalar da bu didaktik tutumunun, gençlerin bilinçli bir nesil olarak yetiştirilme gayretinin bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Qeyser Eminpur, bu bilinç ve farkındalıkla bu sahada çalışan ve eser veren öncü bir isimdir.

İran’daki savaş ortamını derinden hisseden ve bunu eserlerine de taşıyan Eminpur, bir yandan toplumsal psikolojiyi besleyecek metinler kaleme alırken öte yandan savaş karşıtlığı olarak nitelendirilebilecek metinler de kaleme alabilmiştir.

Ölümüne kadar uzun yıllar boyunca başta Zehra Üniversitesi ve ardından Tahran Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı bölümünde öğretim üyeliği görevini sürdüren Eminpur, şairliğiyle ön plana çıkmış nadir akademisyenlerden biridir.

Şairin, *Bi Bal Periden/Kanatsız Uçmak* adlı kitabında özellikle son derece güçlü bir hiciv dili kullandığı ve tatlı sert bir sosyal eleştiri yaptığı görülmektedir. Eserlerinin genelinde olduğu üzere bu eserinde de şairin muteriz ve memnuniyetsiz sesi dikkat çekmektedir.

Kaynakça

Aygar Bacanlı, Sevda (2018), Defâ’i Mukaddes Şairi Kayser-i Eminpûr’dan Savaş İçin Bir Şiir, *SEFAD*, (39), 205-220.

Balcı, Musa, “Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr’ur Savaş Temalı Şiirleri”, *Savaş ve Kültür Sempozyumu*, Amasya 2017.

Balcı, Musa, “Kayser Eminpûr’un Şairliği ve Şiirleri Üzerine”, *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.4, Bayburt 2018, S.8.

Ebulqasêmi, Meryem, Eleviyepur, Şehla “Berresiyê Cêlvêhayê Endişê Der Şê’rê Qeyser Eminpur”, *Tarixê Edebiyat*, S/63, Danêşgahê Şehid Beheşti, Tehran 1389.

Eymeni, Xosrow, *Şê’rê Êmruzê İran*, Nima Yayınevi, Tehran 1382.

Kezayi, Hadi, *Zêndeginamêyê Nêvêsendegan ve Şaêran: Ez Rudeki Ta Dowletabadi*, Tehran 1385.

Kırlangıç, Hicabi, *Meşrutiyetten Cumhuriyete İran Şiiri*, Hece Yayınları, Ankara, 2014.

Miraci, Monirulsadat, *Aşnayı Ba Zêndeginamêyê Şoerayê Namiyê İran*, Ferhengê Êmruz Yayınevi, Tehran 1379.

Sayê Êqtisadiniya, “Moruri Ber Karnameyê Şê’rê Qeyser Eminpur”, *Namêyê Ferhengêstan*, S. 36, 1386.

Şebêstan, *Moruri Ber Zêndegi ve Asarê Qeyser Eminpur*, *Der Salruzê Kuçê Cavêdaniyê Şaêr*, www.shabestan.ir (Erişim Tarihi: 13. 10. 2021)